

Nr 32.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om skyddskoppympning; given Stockholms slott den 1 februari 1916.

Under återopande av bilagda i statsrådet den 31 december 1915 och denna dag hållna protokoll över civilärenden vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga det vid förstnämnda statsrådsprotokoll fogade förslag till lag om skyddskoppympning.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

*Propositionen
nr 78 till 1915
års riksdag
med förslag
till lag om
skyddskopp-
ympning.*

I proposition nr 78 till 1915 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till *lag om skyddskoppympning*. Sedan propositionen, jämte i anledning därav väckta motioner, hänvisats till behandling av riksdagens särskilda utskott nr 1, hemställde detta utskott, efter ärendets beredande, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte antaga ett av utskottet framlagt förslag till lag om skyddskoppympning.

*Riksdagens
skrivelse den
21 maj 1915,
nr 172.*

Detta utskottets förslag blev med någon jämkning antaget av första kammaren, medan andra kammaren med 104 röster mot 101 avslog i § i förslaget och därmed hela lagen. I skrivelse den 21 maj 1915, nr

172, anmälde i följd härav riksdagen, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 78 icke blivit av riksdagen bifallen.

Med hänsyn till det trängande behovet av ny lagstiftning angående skyddskoppypning hemställde jag vid föredragning den 11 juni 1915 av berörda riksdagsskrivelse om igångsättande av den ytterligare utredning, som syntes påkallad för att kunna till 1916 års riksdag framlägga nytt förslag i ämnet. Härvid anförde jag huvudsakligen följande: *Ny utredning.*

»Ett avgörande skäl till andra kammarens avvisande hållning gent emot propositionen i ämnet var, på sätt av frågans handläggning i andra kammaren framgår, att kammaren ansåg, att i lagförslaget i ämnet borde intagas bestämmelser i syfte att möjliggöra befrielse från ympning av barn i det fall, att någon, som vore ansvarig för barnets befordran till ympning, på grund av övertygelse om ympningens skadlighet hyste betänkligheter mot dess verkställande. Förslag till en bestämmelse i dylikt syfte, en s. k. samvetsklausul, har ock framlagts i en till särskilda utskottets betänkande fogad reservation.

Enligt min mening göra sig allvarliga betänkligheter gällande mot införande i förevarande lagstiftning av en samvetsklausul av ovan angivna art. Frågan huruvida och i vilken omfattning skyddskoppypning skall äga rum är ju nämligen av rent vetenskaplig art och undandraget sig därför det stora flertalets bedömande. För att med större utsikt komma till ett praktiskt resultat beträffande denna viktiga lagstiftning, anser jag mig emellertid böra upptaga frågan om införande av en dylik samvetsklausul. Som en ovillkorlig förutsättning för en sådan synes emellertid böra uppställas, att lagens allmänna syfte ej därigenom äventyras och att möjlighet till befrielse beredes endast den, som kan framlägga antagliga skäl för sina betänkligheter.

I nu ifrågavarande avseende har jag låtit inom departementet utarbeta ett förslag, vilket torde få biläggas protokollet i ärendet. Enligt detta förslag, avsett att inflyta som ett nytt 3 mom. i 5 § av den av särskilda utskottet föreslagna lagen, skall, därest någon, vilken är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 §, hyser farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, barnet för visst fall kunna undantagas från ympning enligt sistnämnda §. Som villkor för dylikt undantagande skall gälla, att det med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter måste antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som inträffat i samband med ympning av barn. Undantagande skall sålunda ej kunna ske, om vederbörande endast genom läsning av agitations-

skrifter eller på grund av lösa hörsägner kommit till uppfattning om ympningens skadlighet, utan blott om han kan till stöd för en sådan uppfattning åberopa sin egen erfarenhet om ett inträffat fall, där en viss grad av sannolikhet talar för att skada i följd av ympning uppkommit.

Ansökning om undantagande från ympning skall enligt förslaget göras skriftligen hos medicinalstyrelsen senast under det kalenderår, då barnet fyller 3 år. Dessförinnan skall sökanden hava att personligen inställa sig, i Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten och på landet hos kronofogden i orten samt förebbringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen. I fall av behov lärer sökanden böra styrka dessa skäl genom intyg eller trovärdiga personers utsagor. Protokoll skall föras över vad vid sökandens inställelse förekommit, av vilket protokoll sökanden har att föga utdrag vid sin ansökning hos medicinalstyrelsen. Finner medicinalstyrelsen en rätteligen gjord ansökning icke kunna bifallas, skall styrelsen hava att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Genom en samvetsklausul, avfattad i huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda föreslagits, synes, utan att lagens allmänna syfte äventyras, hänsyn tagas endast till en på objektiva och sakliga skäl grundad övertygelse om ympningens skadlighet.»

På min hemställan beslöt också Kungl. Maj:t vid ovannämnda tillfälle, att medicinalstyrelsens utlåtande skulle inhämtas såväl över ovanberörda av riksdagens särskilda utskott nr 1 framlagda lagförslag, som ock över det förslag om tillägg till 5 § i samma lagförslag, som, på sätt nyss erinrats, utarbetats inom departementet.

*Nytt förslag
till lag om
skyddskopp-
ympning.*

Sedan medicinalstyrelsen den 4 november 1915 avgivit det sålunda infordrade utlåtandet, har ärendet, med ledning av förutberörda särskilda utskottets förslag och styrelsens utlåtande, ytterligare beretts inom departementet. Såsom resultat härav föreligger nu ett nytt förslag till lag om skyddskoppympning.

I propositionen nr 78 till 1915 års riksdag hade jag tillfälle att ingående motivera det enligt min mening trängande behovet av ny lagstiftning om skyddskoppympning. Jag torde därför i nu förevarande hänseende allenast behöva hänvisa till den nämnda propositionen.

Vid utarbetande av det nya lagförslaget har jag nära anslutit mig till det av särskilda utskottet framlagda förslaget. Rörande en och annan detalj av sistnämnda förslag kan visserligen tvekan hysas, om de lämpligaste stadganden föreslagits av utskottet, och jag återkommer till ett par sådana frågor längre fram. Men i allt väsentligt

synes mig särskilda utskottets förslag vara förtjänt att upptagas. För mindre betydelsefulla detaljspörsmål bör ett lagförslag som det föreliggande icke äventyras.

Insikten om vaccinationens välsignelse och relativa ofarlighet har ännu icke trängt tillräckligt långt. Ett icke så ringa upplysningsarbete i frågan fordras ännu, innan den stora allmänheten kommer att omfatta vaccinationen med det förtroende, som kräves för att denna skall kunna helt fylla sin uppgift.

Den lagstiftning, vilken nu föreslås, liksom den, vilken förelades årets riksdag, syftar framför allt till att så vitt möjligt undanröja de brister och oegentligheter, som vidlåda nuvarande lagstiftning och som medverkat till det misstroende, varmed vaccinationen för närvarande mötes flerstädes i landet. Det gäller härvid visserligen främst att vinna en lagstiftning i förevarande ämne, som står i överensstämmelse med vetenskapens och hygienens krav, men hänsyn bör härvid också tagas till, att allmänheten icke betungas mer än oundgängligt och att en del rent lokala förhållanden i vårt land medföra ökade svårigheter för en mängd personer att kunna fullgöra en ålagd ympningsplikt.

Det i förut omförmälda reservation till särskilda utskottets betänkande framlagda förslaget om en samvetsklausul hade följande avfattning: »Ympningsplikt enligt 1 mom. föreligger icke i det fall, att endera av barnets föräldrar eller barnets målsman inom tiden för ympningspliktens fullgörande vid personlig inställelse hos pastor i församlingen avgivit skriftlig försäkran på heder och samvete, att han anser skyddskoppymningen kunna medföra skada för barnets hälsa». De bestämmelser i åsyftad riktning, som det nu framlagda lagförslaget upptager, äro desamma, som innehöllos i det inom civildepartementet utarbetade förslaget till tillägg till 5 § i utskottets lagförslag; de förekomma även i det nu föreliggande förslaget i 5 § 3 mom. Dessa bestämmelser avse att med bibehållande av en obligatorisk skyddskoppymning för hela folket, förlagd till barnåldern, dock öppna möjlighet för den, som i full, av egen erfarenhet bekräftad övertygelse om vaccinationens faror ej vill låta vaccinera sitt barn, att utverka befrielse härifrån. Men det föreslås också garantier till förhindrande att bestämmelserna om den obligatoriska skyddskoppymningen i större eller mindre grad bliva illusoriska, något som enligt min mening skulle bliva en följd av ovanberörda, reservationsvis framförda tillägg till utskottetsförslaget.

Frågan om en samvetsklausul.

De, som hävda rättvisan av en samvetsklausul, åberopa framför allt de engelska och skottska vaccinationslagarna. Den i England och Wales gällande lagen av 1898 innehöll den bestämmelsen, att ympning

Lagstiftningen i England och Skottland om samvetsklausul.

av barn skulle ske före sex månaders ålder, så framt ej barnets föräldrar eller målsman inom 4 månader efter barnets födelse inför domare på heder och samvete avgåve en förklaring, att de ansåge ympningen kunna medföra skada för barnets hälsa. År 1907 modifierades bestämmelsen så, att efter denna tid den nämnda förklaringen kan ingivas skriftligen till fredsdomaren eller annan behörig myndighet. De för Skottland gällande bestämmelserna, som antogos 1907 och trädde i kraft den 28 augusti s. å., innebära, att ett barns föräldrar eller målsman äro berättigade att inom 6 månader efter barnets födelse på samvete avgiva en förklaring inför fredsdomare, magistrat eller domare att de tro, att vaccinationen skall bliva menlig för barnets hälsa. Myndigheterna äga icke att betvivla god tro hos den, som avgiver förklaringen.

Verkningarna
av den engelska
samvets-
klausulen.

Uppllysningar hava inhämtats om verkningarna på vaccinationens drivande och inträffade smittkoppsfall av de nu antydda bestämmelserna i England och Skottland. Dessa uppllysningar äro sammanställda i en å medicinalstyrelsens hälsovårdsbyrå upprättad översikt, vilken torde få såsom bilaga A åtfölja detta protokoll.

Av sammanställningen inhämtas, att inom England och Wales antalet barn, som under åren 1898–1906 på grund av klausulens bestämmelser undandrogos från vaccination, växlade mellan 3,6 % och 5,8 % av antalet för varje år födda barn. År 1907, då den förutnämnda modifikationen av klausulen antogs, vilken modifikation betydligt underlättade formerna för avgivande av i klausulen föreskriven förklaring, steg siffran till 8,4 % för att därefter i rask följd år efter år ytterligare stiga, så att den år 1912 uppgick till 32,1 %. Redan då undandrogos alltså $\frac{1}{3}$ av barnen i England och Wales vaccinationen och den ständiga årliga stigningen av siffran tyder på ytterligare ökning av densamma, om intet nytt tillstöter.

I Skottland fick motsvarande klausul samma resultat som i England, så att år 1912 ej mindre än 29,6 % av det året födda barn på grund av bestämmelserna i klausulen undandrogos vaccinationen.

Erinras må, att fördelningen av sålunda oympade barn är betydligt ojämn inom skilda områden i de båda länderna; siffrorna för olika områden och olika platser växla sålunda högst väsentligt eller från 5,9 % till 77,4 %. I smärre distrikt i Shetland hava enligt uppgifterna vissa år till och med *alla* barn undantagits från vaccination av den nämnda anledningen.

Då åtskilliga barn även av andra grunder undandragas vaccinationen, har vaccinationsprocenten i England och Skottland sjunkit på ett betänkligt sätt, så att den år 1910 icke uppgick till mera än 55,9 %

i England och 61,3 % i Skottland. I Irland däremot, där samvetsklausulen icke är antagen, var vaccinationsprocenten år 1910 ej mindre än 87,0 %.

Till jämförelse må nedanintagna, av medicinalstyrelsen upprättade tabell rörande förhållandena i vårt land vara av intresse: Vaccinationsprocenten i vårt land.

Vaccinationsprocent i förhållande till under året levande födda:

	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Hela landet	78,0	83,8	81,16	83,0	75,27	77,56	84,52
Högsta siffra	95,6	100,4	91,86	100,0	94,0	91,4	101,0
	Västernorrlands län.	Värmlands län.	Jönköpings län.	Uppsala län.	Älvsborgs län.	Örebro län.	Södermanlands län.
Lägsta siffra	57,5	61,9	65,97	62,0	58,1	54,9	55,4
	Stockholm.	Stockholm.	Stockholm.	Göteborgs o. Bohus län.	Västernorrlands län.	Stockholm.	Stockholm.

	1908.	1909.	1910.	1911.	1912.	1913.	1914.
Hela landet	70,53	70,54	81,39	66,67	54,36	88,8	63,69
Högsta siffra	82,80	86,82	94,7	90,5	68,4	141,0	89,0
	Värmlands län.	Södermanlands län.	Blekinge län.	Gottlands län.	Älvsborgs län.	Stockholm.	Örebro län.
Lägsta siffra	47,84	56,7	60,8	50,4	28,5	57,0	46,63
	Jämtlands län.	Västernorrlands län.	Stockholm.	Stockholm.	Jämtlands län.	Blekingelän.	Stockholm.

Den påfallande nedgången i vaccinationsprocenten i Sverige under åren 1911—1912 och 1914 anser medicinalstyrelsen kunna tillskrivas dels vaccinationsmotståndarnas agitation och dels väntan på den ifrågasatta nya lagstiftningen rörande skyddskoppvymningen. Stegringen under år

1913 beror helt visst på det utbrott av smittkoppor, som i början av året inträffade i Stockholm.

Medicinal-
styrelsen.

Med avseende å själva frågan, huruvida en samvetsklausul under någon form borde ifrågasättas, anför medicinalstyrelsen, efter att hava hävdadt, att den rationellaste och lyckligaste lösningen vore, att ingen dylik möjlighet att undandraga barn från ympningen öppnades, följande:

»Det häftiga motstånd, åtskilliga bestämmelser i detta förslag (1915 års proposition) rönt vid behandlingen i riksdagen och vilket motstånd bragte det då framlagda förslaget på fall, har uppenbarligen sin rot i vissa, på bristande kännedom om faktiska förhållanden grundade åskådningar, som göra sig gällande såväl inom som utom riksdagen. Dessa åskådningar måste för medicinalstyrelsen framstå såsom oförklarliga, men tydligt är, att man icke dess mindre nödgas taga en viss hänsyn till desamma, om man skall kunna uppnå ett positivt resultat och därigenom få till stånd mera betryggande bestämmelser än våra nu gällande föräldrade och svårtillämpade föreskrifter.

Den metodiskt och intensivt bedrivna agitationen mot vaccinationen har säkerligen just i 1853 års reglemente för skyddskoppymplingen haft sin bästa näring och gäller det därför, om vi skola kunna bliva befriade från denna kulturhämmande och måhända en gång ödesdigra rörelse, att detta reglemente bliver snarast möjligt ersatt med bättre och mera tidsenliga bestämmelser. För vinnande av detta mål synes det styrelsen tyvärr oundvikligt, att tillmötesgående i någon viss mån visas de folkpsykologiska rörelser, som eljest otvivelaktigt komma att resa oöverstigliga hinder för denna lagstiftnings förbättrande.

En av de fordringar, som av vaccinationens motståndare i första rummet framställas, är införandet av den s. k. samvetsklausulen. I princip finner medicinalstyrelsen, såsom redan antytts, visserligen denna fordran ohållbar, men då det å andra sidan måste antagas, att en del individer verkligen hyser oro för, att vaccinationen skall medföra allvarliga skador, och då man här rör sig på ett så ömtåligt område som det, vilket beherrsкас av föräldrars känslor för sina barn, torde det vara försvarligt, om man i ett fall som detta i viss mån låter sakskaalen vika för känslskaalen.

Medicinalstyrelsen vill dock i detta sammanhang och med hänvisning till resultatet av de lättnader i tillvägagåendet, som infördes i och med den engelska samvetsklausulens ändring 1907, framhålla nödvändigheten av, att lagbestämmelserna i denna riktning avfattas så, att icke tillfälle inrymmes för individer att av godtycklighet, lättsinne eller till följd av tillfälligt uppagiterad stämning kunna undandraga sina barn

det skydd, ympningen skänker icke blott dem utan samhället i sin helhet.

Med den formulering, som av herr statsrådet och chefen för civildepartementet förslagsvis givits åt den lagbestämmelse, som motsvaras av den i England och Skottland gällande s. k. samvetsklausulen, är emellertid sört för, att de, och endast de, föräldrar och målsmän erhålla dispens, som styrka, att deras farhågor för, att barnet skall tillföras ohälsa genom ympningen, grunda sig på upplevda eller självständigt iakttagna omständigheter.

Genom bestämmelsen att anmälan om dispens skall ske, innan barnet fyllt 3 år, och med det jämförelsevis besvärliga förfarande, som erfordras för dispens erhållande, kan man också hoppas, att framställningar om undantag icke komma att göras utan efter moget övervägande och i fall av mera djupt rotad övertygelse.»

På grund av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, att det föreslagna till styrelsens utlåtande remitterade tillägget till § 5 måtte godkännas.

Mot detta medicinalstyrelsens förord till införande av en samvetsklausul har föredraganden, medicinalrådet Bissmark, med instämmande av medicinalrådet Sederholm, reserverat sig; och torde denna reservation, innehållen i det vid ärendets avgörande hos medicinalstyrelsen förda protokollet, få såsom bilaga B fogas till statsrådsprotokollet.

Reservanter i
medicinal-
styrelsen.

De av medicinalstyrelsen vid dess förord till den ifrågavarande klausulens upptagande framhållna skälen kan jag giva min fulla anslutning. Samma synpunkter hava varit bestämmande för mig vid framläggande den 11 juni 1915 av förslaget till tillägg till 5 § i särskilda utskottets förslag av 1915. Jag har således all anledning att vidhålla sistnämnda förslag. Med de garantier, som förslaget upptager mot ett undandragande från ympning allenast på lösliga stämningar, synes någon fara för att den allmänna ympningen i barnåldern skall eftersättas på ett för folkhälsan menligt sätt icke kunna föreligga.

Departements-
chefen.

Det bör också antagas, att, i den mån upplysningen om vaccinationens skyddande förmåga och i allmänhet ofarliga förlopp blir allt mer utbredd, intresset för ympningen skall tilltaga. Därmed bör också den opinion, som i vissa delar av landet nu förefinnes särskilt mot barnympningen och som så ofta arbetar med sanningslösa eller överdrivna uppgifter, för-lora mark. De nya, mera tidsenliga bestämmelser om skyddskoppympnin-

gens verkställande, som genom den nya lagstiftningen skulle komma till stånd, äro också utan tvivel ägnade att medverka till att hos allmänheten väcka ökat förtroende för vaccinationen.

Den granskning, som medicinalstyrelsen ägnat särskilda utskottets förslag till lag om skyddskoppypning, har föranlett styrelsen till vissa ändringsförslag.

5 § 1 mom.

Medicinal-
styrelsen.

Så har medicinalstyrelsen med avseende å 5 § 1 mom. föreslagit, att orden »eller någon gång under de närmast föregående fem kalenderåren eller senare» måtte utbytas mot orden »eller någon gång under de senaste fem åren». Enahanda ändringsförslag har framställts vidkommande 6 §.

Departements-
chefen.

För min del anser jag emellertid en räkning efter kalenderår i fråga om reda innebära fördelar framför annan årsberäkning. Att lagtexten blir tyngre med kalenderårsberäkning bör ej föranleda till dess övergivande.

Jag har därför i förevarande lagrum, liksom i 6 §, bibehållit särskilda utskottets förslag i nu nämnda hänseende oförändrat.

5 § 2 mom.

Medicinal-
styrelsen.

Beträffande 5 § 2 mom. har medicinalstyrelsen anfört följande:

»Utskottet har framhållit i sin motivering, att befrielse från ympning enligt Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyddskoppypning — fränsett värnpliktiga och tvångsarbetsfångar — endast kan meddelas av vederbörande tjänsteläkare, och har utskottet i anledning därav föreslagit sådan ändring i momentet, att vederbörande ympare skulle erhålla befogenhet att bevilja undantag från ympning.

Medicinalstyrelsen kan för sin del icke tillstyrka, att ympare erhålla befogenhet att *efter eget bedömande* meddela undantag från ympning, ty man måste taga hänsyn till, att ännu någon tid framåt ett ej ringa antal ympare icke äro legitimerade läkare.

Däremot synes ingen invändning vara att göra mot ett sådant förslag, att undantag från ympning må meddelas av ympare efter företeende av i vederbörlig ordning avfattat läkarintyg, i vilket styrkes att personen ifråga icke utan men för hälsan kan undergå ympning. Det hade varit medicinalstyrelsens avsikt att, om dess tidigare framlagda underdåniga förslag till lag och nådig kungörelse angående skyddskoppypningen blivit antaget, i meddelade råd och anvisningar till ympare framhålla deras skyldighet att vid ympning noga tillse, att inga akut eller

kroniskt sjuka eller sjukliga barn bliva ympade utan hänvisas till läkare. Att giva ympare, som icke är läkare, befogenhet att meddela undantag från ympning, kan däremot, såsom redan nämnts, icke tillstyrkas. Genom sådan ändring av den nådiga propositionens förslag till lag, att de sista orden i momentet »och eljest av vederbörande tjänsteläkare» utbytas mot »och eljest efter företeende av behörigt läkarbetyg av vederbörande ympare» torde skäligen hänsyn hava tagits till utskottets förslag. Vidtages sådan ändring, kan ju var och en, som erhållit vederbörligt läkarintyg, genom insändande av detsamma till ymparen undantagas från ympning utan att ens behöva inställa sig vid ympningsmöte. Är ymparen läkare, kan ju denne i erforderliga fall vid ympningsmöte själv utfärda föreskrivet läkarbetyg och så medgiva undantag från ympning.

Beträffande formuleringen av läkarintyget anser sig medicinalstyrelsen böra vidhålla, att det uti intyget skall styrkas, att den ympningskyldige på grund av sjukdom icke utan men för hälsan kan undergå ympning.

Uppställes, såsom i den nådiga propositionen föreslagits, endast fordran på, att intyget skall styrka, att vederbörande icke utan men för hälsan kan undergå ympning, kan följderna nämligen lätt nog bli en massproduktion av intyg av läkare, som t. ex. förklara sig anse skyddskoppympling vara ungefär liktydig med inympning av tuberkulos eller som eljest anse skyddskoppymplingen överhuvud såsom ett för hälsan skadligt ingrepp.»

Vad först beträffar frågan, huruvida ympare, även om han icke är läkare, skall få efter undersökning meddela undantag från ympning, så innebär ju särskilda utskottets förslag, som medgiver jämväl annan ympare än läkare rätt att meddela temporär befrielse från ympning, en lättnad för allmänheten särskilt i mera avlägsna bygder.

Å andra sidan är det otvivelaktigt, att allenast läkare kan fullt tillfredsställande bedöma, om sådant undantagande skäligen bör äga rum. Härtill kommer, att, då åldern, inom vilken barnympning skall ske, skulle väsentligt framflyttas — jag återkommer strax till frågan härom — svårigheterna att anskaffa läkarintyg böra bliva vida mindre, än om ympningstvånget skulle, såsom nu, fullgöras inom det andra levnadsåret.

Jag har vid övervägande av förevarande spörsmål funnit medicinalstyrelsens förslag i nu berörda avseende äga företräde framför särskilda utskottets, vadan jag anslutit mig till medicinalstyrelsens mening. 1915 års proposition i ämnet intog också samma ståndpunkt.

Departements-
chefen.

Däremot har jag icke biträtt den andra av medicinalstyrelsen föreslagna ändringen av förevarande moment. Särskilda utskottets förslag i detta avseende innebär, att undantagande från ympning skulle kunna meddelas den, som finnes »till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen». Medicinalstyrelsen vill, att undantagande allenast skall få meddelas för den, som »på grund av sjukdom icke utan men för hälsan kan undergå ympning».

Propositionen till 1915 års riksdag innehöll, att befrielse, varom här är fråga, skulle kunna äga rum för den ympningspliktige, rörande vilken styrktes, »att han icke utan men för hälsan kan undergå ympning». Det förslag från medicinalstyrelsen, som låg till grund för nämnda proposition och som innehöll i sak samma stadgande, som medicinalstyrelsen nu förordar, har således redan vid behandlingen år 1915 icke vunnit anslutning från min sida. Särskilda utskottets föreliggande förslag kan icke betraktas annorlunda än som en utveckling av andemeningen i 1915 års proposition. Mot denna utveckling har jag icke något att erinra. En förtydligande omformulering av tredje stycket i 2 mom. har vidtagits.

8 §.
Medicinal-
styrelsen.

Vidkommande 8 § i särskilda utskottets förslag har medicinalstyrelsen anfört följande:

»Utskottet vill befria förste provinsialläkaren från skyldighet att mottaga uppdrag såsom ympare. Medicinalstyrelsen finner detta för sin del vara mindre önskvärt. Förste provinsialläkarna skola ju övervaka skyddskoppymningen, och det synes därför lämpligt, att de även själva få tillfälle att handlägga ympningen och sålunda förskaffa sig egen erfarenhet och hålla intresset uppe. Utskottet säger också i sin motive-ring, att det föreslagna undantaget för förste provinsialläkarna givetvis icke bör utesluta, att även dessa böra anlitas för skyddskoppymningen, i den mån deras tjänstgöring i övrigt kan medgiva detta. Beträffande utskottets ändring att i stället för »kommun, där han är bosatt», föreslå »inom sitt tjänstgöringsdistrikt», torde böra erinras om, att flera civila tjänsteläkare icke hava något distrikt. Järnvägläkare och fängelse-läkare kunna väl icke sägas hava några distrikt och icke lasarettsläkare heller, även om deras lasarett huvudsakligen äro avsedda för vissa lasarett-distrikt. Beträffande sagda läkare är det sålunda oegentligt att tala om deras distrikt. Vad angår provinsialläkarna är det väl i regel omöjligt för dem att vara ympare inom distriktets alla kommuner; skulle utskottets förslag antagas, måste därför befrielse från uppdraget bliva

det vanliga. Att göra en bestämmelse, som endast i undantagsfall kan upprätthållas, är icke att förorda. Medicinalstyrelsen tillstyrker därför paragrafen i den lydelse den fått i den nådiga propositionen, dock med tillfogande av ett mom. 4 enligt utskottets förslag.»

Till stöd för sitt förslag i förevarande hänseende anförde särskilda utskottet huvudsakligen följande:

Särskilda
utskottet.

»För vinnande i större omfattning av det ovan framhållna syftet, att skyddskoppympling må i största möjliga omfattning verkställas av läkare, har utskottet ansett nödigt, att civil tjänsteläkares skyldighet i nämnda hänseende utsträcker till att, där ej annorlunda särskilt medges, omfatta hela hans tjänstgöringsdistrikt. Då undantag från en dylik regel emellertid måste medgivas, och detta i större omfattning än som skulle hava blivit fallet enligt det kungl. förslaget i denna del, har utskottet ansett, att frågan om beviljande av sådant undantag bör prövas av Konungens befallningshavande, som därvid bör höra förste provinsialläkaren. Vid prövning av fråga härom bör givetvis hänsyn företrädesvis tagas till distriktets storlek samt den svårighet, som därav kan vållas för läkaren att med sin verksamhet i övrigt förena handhavandet av skyddskoppymplingen.

Då tjänstgöringsdistriktet för förste provinsialläkare såsom sådan utgör hela länet, och då vidare förste provinsialläkaren enligt förslagets 12 § har att granska de planer för ymplingsmötens hållande, som där omförmälas, har utskottet undantagit förste provinsialläkare från den ovan åsyftade skyldigheten, något som givetvis icke bör utesluta, att även han bör anlitas för skyddskoppympling, i den mån hans tjänstgöring i övrigt kan medgiva detta.»

För min del anser jag utskottets förslag böra godkännas, och kan jag därvid väsentligen ansluta mig till de skäl, som utskottet åberopat för sitt förslag. Med hänsyn till erinringen från medicinalstyrelsen om obestämdheten i vissa fall av ordet »tjänstgöringsdistrikt», hava i det nu framlagda lagförslaget tillagts orden »eller huvudsakliga verksamhetsområde».

Departements-
chefen.

Beträffande avdelningen »om kontrollen över skyddskoppymplingen» har medicinalstyrelsen anført följande:

14—16 §§.
Medicinal-
styrelsen.

»Medicinalstyrelsen vill därjämte för erhållande av en fullständigare statistik föreslå ett tillägg till momentet (2 mom. i 14 §), att ympare likaledes till vederbörande hälsovårdsmyndighet skall lämna uppgift

på antalet ympningar, som under redovisningsåret utförts på förut med framgång ympade personer, vilken uppgift av denna myndighet därefter överlämnas till vederbörande tjänsteläkare.

Styrelsen vill till sist framhålla, att det synes egendomligt, att ymparens journalutdrag icke skall komma till hälsovårdsmyndigheternas kännedom utan från pastor sändas direkt till tjänsteläkaren. Hälsovårds- och kommunalnämnderna erhålla nämligen enligt lagförslaget så pass viktiga uppdrag rörande skyddskoppymningen, att de väl torde böra vara underkunniga om ympningsförhållandena inom kommunen.»

På grund av det sagda föreslås, att 14 § 2 mom. måtte erhålla följande lydelse.

»2 mom. Före den 10 januari varje år skall uppgift om ympning, som under näst föregående kalenderår ägt rum på grund av stadgandet i 2 § eller som eljest utförts på förut icke ympade personer, genom utdrag av ympningsjournalen av ymparen insändas till vederbörande pastorsämbete, som därefter ofördröjligen skall i församlingsboken, med ledning av utdraget, göra anteckning om sålunda fullgjord ympningsplikt, varefter utdraget sist den 31 januari samma år, skall av pastorsämbetet insändas till vederbörande hälsovårdsmyndighet.

Före den 31 januari varje år skall ympare dessutom till vederbörande hälsovårdsmyndighet insända uppgift på antalet ympningar, som under det föregående kalenderåret utförts på förut med framgång ympade personer.

Till hälsovårdsmyndighet sålunda inkomna journalutdrag och uppgifter skola senast den 15 nästkommande februari översändas till vederbörande tjänsteläkare.»

Departements-
chefen.

Särskilda utskottets förslag ansluter sig i sak till det kontrollsystem, som upptogs i propositionen till 1915 års riksdag. Emellertid synes det av medicinalstyrelsen nu påyrkade tillägget till 14 § 2 mom., i vad det avser vissa uppgifters meddelande om antalet första gången ympade personer — fränsett barnympningarna — och om revaccinationer, böra upptagas; dock torde även dessa uppgifter böra insändas direkt till vederbörande tjänsteläkare. I övrigt har medicinalstyrelsens förslag icke föranlett ändring i det tidigare lagförslaget.

* * *

Utöver vad sålunda anförts, torde jag med avseende å ett par stadganden i det nu föreliggande förslaget böra göra några ytterligare uttalanden.

De avse först den viktiga bestämmelsen om barnympningens framflyttande intill det 6:te levnadsåret.

Vid behandlingen av särskilda utskottets förslag antog första kammaren en till utskottets utlåtande fogad reservation, innefattande att barn skulle undergå skyddskoppypmpning senast under det kalenderår, då det fyller två år.

Jag måste för min del alltjämt vidhålla den mening, jag hävdade i propositionen i ämnet till 1915 års riksdag eller att en bland de viktigaste förbättringarna i den föreslagna nya lagstiftningen i förhållande till nu gällande bestämmelser just är framflyttningen av ympningsåldern, varigenom risken av vaccinationen måste anses bliva högst obetydlig; och återoppar jag härutinnan den utredning, som innehölls i propositionen.

Härutöver må jag lämna några upplysningar om förhållandena i Danmark, där genom vaccinationslagen den 4 februari 1871 barnvaccineringen framflyttades intill barnets 7:de levnadsår. Så upplyser föreståndaren för kungl. vaccinations-anstalten i Köpenhamn, att på anstalten icke försports några olägenheter av den sena vaccinationsåldern med hänsyn till själva koppypmpningens verkställande eller någon svårighet vid koppornas skötsel i fråga om så stora barn. Av de barn, som till ett antal av mellan 5—6,000 årligen vaccineras på anstalten, är i det närmaste hälften barn i 5—7 års åldern, och på dessa utföras själva insprutningen med samma lätthet som på små barn, liksom vaccinationspustlerna vid efterbesiktningar, som äga rum 8 dagar efter insprutningen, icke i något hänseende visat ett annat utseende, varken med hänsyn till utveckling eller med hänsyn till skadande av pustlerna, än hos yngre barn.

Den danska sundhetsstyrelsen har med avseende å under senare åren inträffade sjukdomsfall i smittkoppor i tidigare ålder meddelat följande:

Under åren 1890—1914 hava i Danmark anmälts inalles 52 smittkoppsfall hos barn, således i medeltal 2 fall årligen. Om dessa fall upplyses följande:

1909 blevo 2 barn angripna; av dessa dog det ena, som icke var vaccinerat förrän 8—10 dagar före dödsfallet. Barnet var 9 månader gammalt och led samtidigt av gastroenteritis. Om det andra barnet, som var 2 1/2 år gammalt och som tillfrisknade, anföres i rapporten att det icke blivit revaccinerat, varav man sannolikt finge sluta till att det var tidigare vaccinerat.

2 §.
Departements-
chefen.

Erfarenheter
från Danmark.

1910 blevo 2 barn angripna av smittkoppor, båda voro ovaccinerade och avledo.

1911, då sjukdomsfallen voro 13, angreps intet barn.

1914 blevo 3 barn i åldern 1—5 år angripna av koppor; intet av dem var vaccinerat, men de blevo vaccinerade med positivt resultat den 25 april; den 9 maj fingo de alla 3 äkta smittkoppor, som förlupo mildt och ledde till tillfrisknande.

3 §.
Särskilda
utskottet.

Antagandet av särskilda utskottets förslag till 13 § i lagförslaget skulle hava medfört en betydande ökning av statsverkets kostnader för vaccinationsväsendet.

Medicinalstyrelsens ursprungliga förslag innebar, att ersättning av statsmedel vid tjänsteresor för ympning endast skulle tillkomma provinssiälläkarna och deras vikarier. I propositionen till 1915 års riksdag vidgades förslaget att omfatta alla civila tjänsteläkare. Särskilda utskottets förslag utsträckte ytterligare statsverkets belastande med kostnaderna för ympningsresor till att omfatta icke blott tjänsteläkare utan även andra läkare samt till och med ympare, som icke äro läkare. Alla resor för ympning eller besiktning, som verkställdes å ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av vederbörande hälsovårdsmyndighet i annan ort än där ympare eller besiktningsförrättare är bosatt, komme härmed att å landsbygden i allmänhet gäldas av statsmedel.

Den kostnadsökning, som med särskilda utskottets förslag skulle drabba statsverket i jämförelse med vad som efter 1915 års proposition antogs bliva fallet, har av utskottet beräknats till 64,000 kronor. Inom riksdagen förekom ingen erinran emot en dylik utsträckning av statens kostnader för vaccinationsväsendet.

Departements-
chefen.

Den allmänna folkympningen är icke närmast en individens eller ortens sak utan fastmer en hälsovårdsangelägenhet, vars betydelse sträcker sig vida därutöver, ett skyddsmedel mot en förhärjande utomordentligt smittsam farsot och därmed också i hög grad en statsangelägenhet. Obestridligt torde dessutom vara, att vaccinationens jämna gång och rationella handhavande i den utsträckning, som avses, kommer att väsentligt främjas icke blott av att läkare i så stor utsträckning som möjligt anlitas som ympare, utan också genom att kostnaderna för denna läkarympning i allt väsentligt påläggas staten. Jag har därför och då riksdagen icke funnit några betänkligheter vid att staten

i så hög grad som särskilda utskottets förslag upptager bidrager till skyddskoppypningens anordnande, anslutit mig till utskottets förslag i nu förevarande hänseende.

Särskilda utskottet hade i sitt utlåtande berört frågan om straff för vid krigsmakten fast anställda eller värnpliktige, som underlåte fullgöra den dem enligt 3 § a) b) eller c) i 1915 års proposition åliggande ympningsplikt. Utskottet anförde härvid huvudsakligen:

»Då å nu nämnda kategorier strafflagen för krigsmakten är tillämplig, torde straff enligt denna vara avsett att inträda. Intagande även i nu förevarande lagstiftning av straffbestämmelse för nämnda fall skulle enligt allmänna regler i strafflagen för krigsmakten leda till, att vederbörande krigsman, som åsidosatte sin ympningsplikt, straffades efter det för varje fall strängare lagrummet.

Utskottet har emellertid ansett det så mycket mindre lämpligt, att de i strafflagen för krigsmakten upptagna straff, såvitt fråga är om fredsförhållanden, tillämpas i förevarande fall, som den ympningsplikt, vilken här avses, väsentligen tjänar även ett rent civilt och allmänt medborgerligt intresse. Endast beträffande krigsman, som tjänstgör vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, synes det utskottet påkallat, att den militära strafflagstiftningen gäller.

Då utskottet icke ansett sig böra för nu ifrågavarande fall föreslå någon avvikelse från den allmänna principen, att i fråga om brott, som begås under militärtjänstgöring, den militära rättegångsordningen skall gälla, har utskottet för vinnande av nämnda syfte ansett riktigast, att i strafflagen för krigsmakten inflyter en bestämmelse, att, om krigsman, som icke är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten och som ej heller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, underlåter att fullgöra honom enligt lagen om skyddskoppypning åliggande skyldighet, straffes han såsom i sistnämnda lag stadgas. Samtidigt har bland fall, som enligt 21 § angivas såsom med straff belagda upptagits även de, som avses i 3 § a) och b) samt 4 § tredje stycket av ifrågavarande lagförslag.

Den nu föreslagna ändringen i den år 1914 antagna strafflagen för krigsmakten har ansetts lämpligast böra ske sålunda, att nuvarande 127 och 128 §§, som avhandla samma slags brott, sammanslås till en paragraf med nummer 127 och utskottets ovanberörda förslag upptages i en ny § 128. I sammanhang härmed får utskottet erinra, att nämnda strafflag för krigsmakten träder i kraft den 1 januari 1916.»

Utskottets förslag till ändring av 128 § i nämnda strafflag innehöll, att om krigsman, som icke är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, underlåte att fullgöra honom enligt lagen en skyddskoppypmpning åliggande ympningsplikt, han skall straffas så som i sistnämnda lag sägs.

Departements-
chefen.

Utskottet har tydligen med sitt förslag avsett att uttrycka, att den, som under sin tjänstgöring vid krigsmakten underlåter att fullgöra honom åliggande ympningsplikt, visserligen för nämnda underlåtenhet skall åtalas inför krigsdomstol och icke inför allmän domstol, men att förseelsen icke skall bestraffas efter strafflagen för krigsmakten med disciplinstraff eller fängelse utan med det i ympningslagen stadgade bötesstraffet. Det synes varit utskottets mening, att detta skulle gälla såväl då ympningspliktig, som omförmäles under 3 § a) eller b) i förslaget, försummat sin ympningsplikt, som även vid försummelse att åtlyda påbud om ympningsplikt, som enligt 4 § tredje stycket i förslaget vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi meddelats av chefen för viss avdelning av krigsmakten. Endast i det fall, att Kungl. Maj:t enligt 3 § c) påbjudit ympning för värnpliktiga, som inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, borde enligt utskottets uppfattning de strängare bestämmelserna i strafflagen för krigsmakten komma till användning.

Till den allmänna ståndpunkt utskottet i denna fråga intagit kan jag i huvudsak ansluta mig. Med avseende å avfattningen av de i ovan angivna syfte föreslagna bestämmelserna torde dock vissa erinringar av väsentligen redaktionell natur böras göras.

Lika med utskottet anser jag det vara lämpligt, att ett särskilt stadgande i ämnet införes i strafflagen för krigsmakten. Även om på sätt utskottet föreslagit, i förevarande § av ympningslagen upptagas straffbestämmelser även för de i 3 § a) och b) samt 4 § tredje stycket avsedda fall, är nämligen, såsom utskottet även framhållit, därmed icke uteslutet, att krigslagens strängare straffbestämmelser komma till tillämpning i stället för de mildare stadgandena i ympningslagen. Då en handling i särskilda avseenden är belagd med straff såväl i strafflagen för krigsmakten som i annan lag — vilket lärer vara fallet, om den försumlige vägrat eller underlåtit att fullgöra förmans befallning att låta ymp sig — skall nämligen enligt 34 § i strafflagen för krigsmakten iakttagas vad i 4 kap. 1 § allmänna strafflagen är för likartat fall stadgat d. v. s. det svårare straffet skall ådömas. Det kan dock ifrågasättas, om det genom den i den nya 128 § föreslagna hänvisningen till ympningslagen

blivit med tillräcklig tydlighet uttryckt, att strafflagen för krigsmakten icke på detta sätt kan vara tillämplig vid sidan av ympningslagen. Som 4 kap. 1 § allmänna strafflagen även äger giltighet, då samma handling i särskilda avseenden är belagd med straff enligt flera straffbestämmelser, som alla återfinnas i strafflagen för krigsmakten, torde det nämligen på ett något tydligare sätt böra utmärkas, att 128 § även avser det fall, att den, som underlåtit att låta ympa sig, därigenom gjort sig skyldig till ett brott mot krigslydnaden. Detta torde kunna ske på det sätt, att i 128 § införes den bestämmelsen, att underlåtenhet att fullgöra ympningsplikt — i överensstämmelse med vad utskottet torde hava avsett — straffas såsom brott mot krigslydnaden, då den skyldige tillhör mobiliserad avdelning eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, men att den, som i andra fall gör sig skyldig till sådan underlåtenhet, straffas efter allmän lag, varmed då avses lagen om skyddskoppympning.

För att vinna en från redaktionell synpunkt önskvärd anknytning mellan sistnämnda lag och strafflagen för krigsmakten torde i samband därmed till förevarande § av ympningslagen böra fogas ett tillägg, varigenom det även i denna lag uttryckes, att krigslag är tillämplig, då den skyldige tillhör mobiliserad avdelning eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar. På detta sätt blir det även fullt klart, att överträdelse av påbud enligt 4 § i ympningslagen (vid epidemi) skall i motsvarande fall straffas efter krigslag, vilket enligt utskottets förslag kunde bli föremål för tvekan.

Om ändring sker såväl i strafflagen för krigsmakten som i ympningslagen i den riktning, som jag nu angivit, synes förevarande fråga bli tillfredsställande ordnad; och har jag mig bekant, att chefen för justitiedepartementet, med vilken jag i detta ämne överlagt, kommer att anmäla ett förslag till ändring i strafflagen för krigsmakten, vilket upprättats i anslutning till vad jag nu anført.

För fullständighetens skull har ett tillägg gjorts till 24 §, innebärande en erinran om, att krigsdomstol också kan bli forum för åtal för föreselser mot ympningslagen.

24 §.

Departementschefen uppläste härefter det nu föreliggande förslaget till lag om skyddskoppympning, av den lydelse bilaga till protokollet utvisar, och hemställde, att protokollsutdrag rörande detta ärende skulle

tillställas lagrådet för att vara tillgängligt vid avgivande av utlåtande över det förslag till ändring av strafflagen för krigsmakten, varom nyss nämnts.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.

Förslag

till

Lag om skyddskoppympning.

Med upphävande av nådiga reglementet för skyddskoppymningen i riket den 29 september 1853 ävensom av övriga mot vad här nedan stadgas stridande föreskrifter förordnas som följer:

Om ympningsplikt.

1 §.

Till förekommande av smittkoppsjukdom och sådan sjukdoms spridning är envar pliktig att, i enlighet med vad i denna lag stadgas, undergå ympning med skyddskoppor (vaccination eller revaccination).

2 §.

Barn skall undergå skyddskoppympning senast under det kalenderår, då det fyller sex år.

3 §.

Oberoende av skyddskoppympning, som äger rum enligt 2 §, åligger ympningsplikt:

a) dem, som börja fullgöra tjänstgöring på grund av fast anställning bland manskapet vid hären eller marinen;

b) värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid för sin utbildning;

c) värnpliktiga, som inkallas till tjänstgöring för rikets försvar, om och i den omfattning Konungen prövar nödigt påbjuda ympning;

d) utländska jordbruksarbetare eller andra utlänningar, som inkomma i riket för att söka arbetsanställning, därest hälsovårdsmyndigheten å den ort, dit de inkommit eller där de vinna anställning, finner

anledning befara att smittkoppsjukdom genom dem kan införas i riket, och därför förordnar om deras ympande; samt
e) den, som intages å tvångsarbetsanstalt.

4 §.

Vid inträffad eller hotande smittkoppsepidemi må ympningsplikt påbjudas i den omfattning, som finnes erforderlig.

Beslut därom meddelas av Konungens befallningshafvande på framställning av vederbörande tjänsteläkare eller hälsovårdsmyndighet. I beslutet skola noggrannt angivas tid och område för ympningsplikten samt dess omfattning i övrigt.

För truppförband eller del därav eller för flottans station eller för flottavdelning meddelas beslut, varom här är fråga, av vederbörande chef.

5 §.

1 mom. Ympningsplikt enligt denna lag föreligger icke beträffande den, som förut haft smittkoppor eller som tre gånger eller någon gång efter början av de närmast föregående fem kalenderåren här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypmpning.

2 mom. Från skyddskoppypmpning skall den undantagas, som vederbörande ympare, där han äger behörighet att utöva läkarkonsten, å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest vid av honom företagen undersökning finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes läkarintyg, avfattat enligt av medicinalstyrelsen meddelade föreskrifter.

Undantagande från ympning gäller för ett år i sänder. Om efter nämnda tid ympningsplikt föreligger och förlängt undantagande från ympning sökes, skall undersökning ånyo ske eller nytt läkarintyg företes om förhållande, som förut nämnts.

Undantagande medgives i fråga om ympningsplikt enligt 3 § a), b) eller c) eller 4 § tredje stycket av vederbörande chef, i fråga om ympningsplikt enligt 3 § e) av direktören för anstalten samt eljest av vederbörande ympare.

3 mom. Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 §, hysa farhåga för, att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, och måste det med hänsyn till av sökanden förebragta omständigheter antagas, att sådan farhåga har sin grund i personlig erfarenhet om något fall av dylik ohälsa, som

inträffat i samband med ympning av barn, må, i den ordning nedan sägs, barnet undantagas från ympning enligt nämnda §.

Den, som av nu nämnd anledning vill hava barn undantaget från ympning, göra skriftligen ansökning därom hos medicinalstyrelsen senast under det kalenderår, då barnet fyller 3 år. Innan ansökningen göres, åligger det sökanden att personligen inställa sig i Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten och på landet hos kronofogden i orten samt förebringa utredning angående skälen för sina betänkligheter mot ympningen. Protokoll skall föras över vad vid sökandens inställelse förekommit, och har sökanden att vid sin ansökning foga utdrag av detta protokoll.

Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, som rätteligen skett, sådana skäl icke vara förebrogta, att undantagande från ympning må meddelas, har styrelsen att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

6 §.

Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång efter början av de närmast föregående fem kalender-åren här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypmpning må icke

- a) inskrivas å sjömanshus;
- b) vinna anställning vid tullverket eller vid den allmänna sjukvården eller vid hälsopolis;
- c) efter avlagd medicine kandidatexamen börja tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt; eller
- d) antagas till elev vid undervisningsanstalt för barnmorskor eller vid sjuksköterskekurs.

Om ympare.

7 §.

1 mom. Skyddskoppypmpning må verkställas endast av

- a) den, som äger behörighet att utöva läkarkonsten; och
- b) medicine kandidat, som fullgör värnpliktstjänstgöring och genomgått föreskriven undervisningskurs i skyddskoppypmpning.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas, må, där för viss ort eller för viss tid möjlighet saknas att på tillfredsställande sätt ordna skyddskoppypmpningen med anlitande allenast av ympare, varom ovan förmäles, jämväl annan lämplig person i den ordning, som stadgas i 8 §, antagas till ympare (särskild ympare).

Till särskild ympare må antagas allenast den, som genomgått före-

skriven undervisningskurs i skyddskoppympning; och bör därvid i främsta rummet barnmorska ifrågakomma.

8 §.

1 mom. Annan civil tjänsteläkare än förste provinsialläkare må icke, utan att Konungens befallningshavande efter förste provinsialläkarens hörande det medgivit, undandraga sig att vara ympare inom sitt tjänstgöringsdistrikt eller huvudsakliga verksamhetsområde.

2 mom. Har efter ty i 1 mom. sägs civil tjänsteläkare erhållit befrielse från att vara ympare, tillkommer det hälsovårdsmyndigheten att, med iakttagande av vad i 7 § stadgats, efter samråd med tjänsteläkaren antaga ympare för kommunen eller del därav.

3 mom. Utan hinder av vad i denna § stadgats, må för område, inom vilket enligt 4 § skyddskoppympning påbjudits, hälsovårdsmyndigheten med vederbörande tjänsteläkares medgivande tillfälligt antaga särskild ympare.

4 mom. Om antagna särskilda ympare samt deras tjänstgöringsområden och tjänstgöringstid skall anmälan av hälsovårdsmyndigheten göras hos tjänsteläkaren, Konungens befallningshavande och medicinalstyrelsen.

Om ympämne.

9 §.

1 mom. Skyddskoppympning skall ske med animalt ympämne (animal vaccin).

2 mom. Skulle vid något tillfälle animal vaccin i tillräcklig mängd icke stå till buds, äger medicinalstyrelsen förordna, att ympning jämväl med humaniserat ympämne må äga rum under iakttagande av de försiktighetsmått, som styrelsen aktar nödigt föreskriva.

Sådan ympning må icke verkställas av annan ympare, än som omnämnes i 7 § 1 mom., och ej heller företagas utan särskilt medgivande av den ympningspliktige eller dennes målsman.

3 mom. Om tillhandahållande och försäljning av animal vaccin förordnar Konungen på framställning av medicinalstyrelsen.

Om skyddskoppympningens verkställande och anordnande.

10 §.

Föräldrar, förmyndare eller annan, som det åligger att hava vård om person, för vilken plikt att undergå ympning föreligger, svare för att denne befordras till föreskriven ympning.

11 §.

1 mom. Efter undergången ympning skall, för utrönande av dess resultat, den ympade besiktigas av vederbörande ympare, som äger här- för utsätta tid och plats; dock är den, som på grund av stadgandet i 4 § undergått ympning, befriad från sådan besiktning.

Föreligger för annan ort än stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare behov att för besiktning, varom ovan sägs, anlita annan än vederbörande ympare, och är den sistnämnde legitimerad läkare, må efter hans medgivande sådan särskild besiktningsförrättare antagas av hälsovårdsmyndigheten.

Till särskild besiktningsförrättare må antagas endast den, som, enligt vad i 7 § sägs, är behörig att verkställa skyddskoppympning.

Särskild besiktningsförrättare skall om verkställd besiktning och dess resultat ofördröjligen insända bevis till ymparen.

2 mom. Visar sig vid besiktning, att skyddskoppympningen icke slagit an, skall ympningen upprepas sist inom ett år från den förra ympningen. Slår ympningen ej heller då an, anses vederbörlig skyddskoppympning ändock hava ägt rum.

3 mom. Det åligger ympare att, efter avslutad ympning, som av hälsovårdsmyndighet anordnats, för varje ympad person kostnadsfritt utfärda intyg, enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär, om ympningen och dess resultat.

Har ympning ägt rum enligt 2 §, är ymparen dock icke pliktig att utan särskild begäran utfärda intyg, som nu sagts.

Vid ympning, som förrättas på grund av stadgandet i 3 § a), b) eller c) eller varom beslut meddelats enligt 4 § tredje stycket, skall anteckning om ympningen och dess resultat göras i den ympades inskrivningsbok eller i däremot svarande bok.

12 §.

1 mom. I stad, köping eller municipalsamhälle med egen tjänsteläkare åligger det hälsovårdsmyndigheten att, efter ty lämpligast prövas, anordna skyddskoppympning för allmänheten.

2 mom. Å landet i övrigt bör skyddskoppympningen i den omfattning, som befinner sig möjlig, företagas å ympnings- och besiktningsmöten.

Plan för dylika möten uppgöres av hälsovårdsmyndigheten i samråd med vederbörande ympare och underställes, när ymparen är civil tjänsteläkare, förste provinsialläkaren i länet för fastställelse.

Hälsovårdsmyndigheten har att för mötet upplåta lämplig lokal, där så erfordras, belyst och uppvärmd.

3 mom. Skyddskoppypmpning enligt 3 § a), b) och c) ävensom ympning, som påbjudits enligt 4 § tredje stycket, anordnas av vederbörande chef. Om ympning enligt 3 § e) föranstaltar direktören för anstalten.

13 §.

1 mom. Skyddskoppypmpning, som verkställes å ympnings- och besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, ävensom ympning, varom förmäles i 3 § eller varom beslut meddelats enligt 4 § tredje stycket, är avgiftsfri för den ympade.

2 mom. Verkställes å annan ort, än i 12 § 1 mom. sägs, skyddskoppypmpning å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, utgår till ympare eller besiktningsförrättare för varje ympad eller besiktigad person, för vilken ympningen enligt 1 mom. är avgiftsfri, ersättning av statsmedel med belopp, som Konungen bestämmer. Ympare eller besiktningsförrättare, som icke är bosatt å orten, äger därjämte rätt till resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen föreskriver.

3 mom. För skyddskoppypmpning, som enligt 1 mom. härovan är avgiftsfri för den ympade, utgår å ort, som i 12 § 1 mom. sägs, ersättning till ymparen av vederbörande stad, köping eller municipalsamhälle i enlighet med träffat avtal.

4 mom. Har staten eller kommun fått vidkännas särskild kostnad för ympning, varom stadgas i 3 § d), är arbetsgivare, med vilken arbetaren därförut träffat avtal om arbetsanställning, pliktig gottgöra sådan kostnad.

Om kontrollen över skyddskoppypmpningen.

14 §.

1 mom. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en, enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär, förd ympningsjournal.

2 mom. Före den 10 januari varje år skall uppgift om ympning, som under tiden från och med den 1 januari till och med den 31 december nästföregående år ägt rum på grund av stadgandet i 2 § eller eljest utförts

på förut icke ympad person, genom utdrag av ympningsjournalen av ymparen insändas till vederbörande pastorsämbete, som därefter ofördröjligen skall i församlingsboken, med ledning av utdraget, göra anteckning om sålunda fullgjord ympningsplikt. Sedan dylik anteckning ägt rum, skall utdraget sist den 31 januari av pastorsämbetet insändas till vederbörande tjänsteläkare.

Före den 31 januari varje år skall ympare dessutom till vederbörande tjänsteläkare insända uppgift genom utdrag av ympningsjournalen om antalet ympningar, som under det föregående kalenderåret utförts på förut med framgång ympade personer.

15 §.

1 mom. I allmän eller enskild skola eller läro- eller uppfostringsanstalt må icke till undervisning eller vård mottagas lärjunge, som icke undergått skyddskoppympling eller på grund av 5 § är därifrån undantagen; dock att lärjunge på grund därav, att han icke undergått skyddskoppympling, ej må förmenas inträde i folkskola, dövstumskola eller anstalt för blinda eller för sinnesslöa och intagande i uppfostringsanstalt efter domstols förordnande ej heller av sådan grund förvägras.

2 mom. När årligen förteckning upprättas över de barn inom skol-distriktet, vilka under året inträda i den för skolgång bestämda åldern, åligger det pastorsämbete att i förteckningen för varje barn göra anteckning därom, huruvida barnet undergått skyddskoppympling.

3 mom. Sist inom en månad, sedan barnen intagits i skolan, skall skolrådet anmana föräldrar eller andra, som vården om de barn, vilka ej undergått skyddskoppympling, åligger, att ombesörja, att sådan ympning inom en månad efter anmaningen verkställs.

Skolrådet skall därefter, så snart ske kan, till hälsovårdsmyndigheten i kommunen insända förteckning dels å de i skolan intagna barn, som, oaktat anmaningen, icke inom föreskriven tid undergått skyddskoppympling, dels ock å de skolpliktiga men icke i skolan intagna barn, som icke undergått sådan ympning, ävensom uppgift om sistnämnda barns uppehållsort.

4 mom. Efter mottagande av sådan förteckning, som i 3 mom. sägs, skall hälsovårdsmyndigheten beträffande de barn, vilka uppehålla sig inom kommunen, själv övervaka, att dessa befordras till skyddskoppympling, samt beträffande de barn, som vistas å annan ort, göra anmälan hos hälsovårdsmyndigheten därstädes, som därefter har att tillse, att skyddskoppympling behörigen äger rum.

16 §.

Föreligger för stad anledning till avvikelse från de i 14 och 15 §§ givna kontrollbestämmelser, må medicinalstyrelsen, på framställning av hälsovårdsmyndigheten eller stadsfullmäktige, medgiva de ändringar eller undantag, som finnas påkallade och icke försvåra kontrollen över skyddskoppypningen i övrigt.

Om tillsynen över skyddskoppypningen.

17 §.

Högsta tillsynen över skyddskoppypningen i riket tillkommer medicinalstyrelsen i enlighet med den för styrelsen gällande instruktion.

Tillsynen över skyddskoppypningen av värnpliktiga eller vid krigsmakten fast anställda tillkommer i samråd med medicinalstyrelsen arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, vad beträffar hären, och marinöverläkaren, vad angår marinen.

18 §.

Konungens befallningshavande har att vaka däröver, att hälsovårdsmyndigheterna i länet fullgöra vad dem åligger med hänsyn till skyddskoppypningen, för vilket ändamål Konungens befallningshavande jämväl, då sådant finnes av nöden, äger förelägga lämpliga viten.

19 §.

Beträffande förste provinsialläkares-, provinsial- eller extra provinsial-, stads-, köpings- och municipalläkares åligganden med avseende å skyddskoppypningen stadgas i gällande läkarinstruktion.

Föreskrifter i avseende å lagens efterlevnad.

20 §.

Underlåter någon, som är ansvarig för fullgörande av den i 2 § omförmälda ympningsplikt, att uppfylla vad honom sålunda åligger, äger hälsovårdsmyndigheten att medelst föreläggande av viten, som tillhoppa ej må överstiga tjugu kronor, tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet. Tredskas han ändock, må myndigheten anmäla förhållandet

hos Konungens befallningshavande, som äger att vid förhöjda viten giva enahanda föreläggande.

21 §.

Underlåter någon att fullgöra ympningsplikt, som på grund av 4 § ålagts, eller att till undergående av sålunda ålagd ympning befordra annan, för vars befordrande till ympning han enligt 10 § ansvarar

eller underlåter ympningspliktig, som i 3 § a), b) eller d) omförmäles, att fullgöra sin ympningsplikt,

straffes med böter från och med fem till och med femtio kronor.

Lag samma vare, om ledamot av styrelse för skola eller läro- eller uppfostringsanstalt eller, där sådan styrelse ej finnes, vederbörande föreståndare i strid mot vad i 15 § 1 mom. stadgas i skolan eller anstalten intager lärjunge, vilken icke må där mottagas,

eller om någon i strid mot vad i 6 § stadgas anställer eller mottager person, som där omförmäles.

Ej må straff enligt denna § tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

Att den, som är i tjänstgöring vid mobiliserad avdelning av krigsmakten eller eljest inkallats till tjänstgöring för rikets försvar, för underlåtenhet att fullgöra honom åliggande ympningsplikt är underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten, därom är i nämnda lag stadgat.

22 §.

1 mom. Verkställer någon skyddskoppympning, utan att vara därtill behörig, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

2 mom. Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, som i 1 mom. sägs, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång åtal emot honom ägt rum och han därav undfått del, fällas till de böter, som för sådan förseelse äro stadgade.

3 mom. Visar ympare eller besiktningsförrättare vid skyddskoppympnings verkställande eller eljest vid fullgörande av vad honom enligt denna lag åligger vårdslöshet, oförstånd eller oskicklighet, straffes med böter från och med 5 till och med 100 kronor, där ej förseelsen är belagd med strängare straff enligt allmänna strafflagen.

23 §.

Förseelse mot denna lag hör under allmänt åtal.

24 §.

Åtal för förseelse mot denna lag skall, där ej målet hör till krigsdomstols behandling, anhängiggöras vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare, och, där sådan ej finnes, vid allmän underrätt i den ort, där förseelsen skett.

25 §.

Böter och viten, som enligt denna lag åläggas, tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till böternas eller vitenas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Om besvär m. m.

26 §.

Över beslut, vilka enligt denna lag ankomma på Konungens befallningshavande eller hälsovårdsmyndighet, må besvär anföras, över Konungens befallningshavandes beslut hos Konungen inom tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd, samt över hälsovårdsmyndighets beslut hos Konungens befallningshavande inom tid, som är stadgad för överklagande i stad av stadsfullmäktiges och på landet av kommunalstämmas beslut; dock länder beslutet, utan hinder av besvär, till efterrättelse, intilldess annorlunda kan varda vederbörligen förordnat.

27 §.

Med hälsovårdsmyndighet förstås i denna lag hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1917; dock att Konungen äger förordna, att 3 och 4 §§, helt eller delvis, jämte de bestämmelser i övrigt, som därmed sammanhånga, skola dessförinnan å dag, som Konungen bestämmer, träda i kraft.

Skyddskoppypmpning, verkställd i enlighet med nådiga reglementet för skyddskoppypmpningen i riket den 29 september 1853, gäller såsom vore den förrättad enligt denna lag.

Beträffande ympning, som enligt nämnda reglemente skall ske under år 1916, skola de i 8, 11, 12, 13 och 15 §§ i reglementet givna kontrollbestämmelserna tillämpas; dock att stadgandena om föreläggande av vite ej må tillämpas, sedan denna lag trätt i kraft. Föreläggande av vite, som redan dessförinnan ägt rum, vare förfallet, där ej vitet före den 1 januari 1917 blivit utdömt genom utslag, som vunnit laga kraft eller ej överklagat varder.

Det åligger vederbörande hälsovårdsmyndighet att i god tid före den 1 januari 1917 vidtaga på densamma enligt denna lag ankommande åtgärder för ordnande efter nämnda tid av skyddskoppypmpningen inom kommunen eller samhället.

Vid lagens utfärdande anställd ympare, som varken är jämlikt 7 § 1 mom. behörig att verkställa skyddskoppypmpning eller kan enligt 7 § 2 mom. antagas till särskild ympare, må dock kunna till särskild ympare eller besiktningsförrättare antagas, om vederbörande tjänsteläkare härtill lämnar medgivande.

Bil. A.

Om inverkan på vaccination och smittkoppor av bestämmelserna i den s. k. samvetsklausulen (conscientious objection clause) i Englands och Skottlands vaccinationslag.

Sammanställning av från Englands och Skottlands högsta medicinska myndigheter lämnade uppgifter.

England och Wales.

Samvetsklausulen i 1898 års lag innehöll den bestämmelsen, att ympning av barn skall ske före sex månaders ålder, så framt ej barnets föräldrar eller målsman inom 4 månader efter barnets födelse inför domare på heder och samvete avgiva en förklaring, att de anse ympningen kunna medföra skada för barnets hälsa.

År 1907 modifierades bestämmelsen, så att efter denna tid förklaringen kan ingivas skriftligen till fredsdomaren eller annan behörig myndighet.

Resultatet av lagbestämmelsen framgår av bifogade tabell med uppgifter rörande vaccinationen m. m.

Av år 1898 födda barn blevo 47,423 stycken d. v. s. 5,1 % av hela antalet under året födda barn undantagna från vaccination på grund av bestämmelsen i samvetsklausulen.

Av år 1908 födda barn undantogs av samma anledning 106,350 barn eller 17,0 %. Siffrorna stego sedan i rask följd, så att de för år 1912 uppgingo till resp. 280,529 och 32,1 % alltså en betydande och hastig ökning särskilt från år 1908, och allt ger vid handen, att ökningen ännu någon tid framåt skall tilltaga år efter år, åtminstone så länge landet förskonas från smittkoppepidemi.

Beträffande fördelningen inom landet av barn, som av ifrågavarande anledning undantagits från vaccination, framgår det av siffrorna å tabellen, att den är ganska ojämn; den växlar mellan 5,9 % (å antalet samma år födda barn) i Anglesey (Wales) till 73,8 % i Bedford (England).

Smittkoppor och vaccination i England och Wales.

1. År.*)	2. Antal icke vaccinerade barn i anledning av föreskrift i samvets-klausulen.	3. % av födda barn.	4. Antal dödsfall i smittkoppor i England och Wales.	5. Antal i 258 större städer, London inberäknad, anmälda		6. Antal anmälda fall av smittkoppor i hela England och Wales.
				sjukdomsfall.	dödsfall.	
1898.....	47,423	5.1	253	1,597	219	
1899.....	33,573	3.6	174	947	149	
1900.....	39,699	4.3	85	540	61	
1901.....	39,925	4.3	356	2,266	287	
1902.....	33,759	3.6	2,464	13,976	2,062	
1903.....	37,675	4.0	773	9,325	526	
1904.....	40,461	4.3	502	5,967	330	
1905.....	44,369	4.8	126	2,402	76	
1906.....	53,828	5.8	21	1,042	18	
1907.....	76,709	8.4	10	144	6	
1908.....	106,350	17.0	12	35	2	
1909.....	197,342	21.6	23	109	17	
1910.....	233,677	26.0	19	133	13	
1911.....	250,798	28.5	32	—	—	265
1912.....	280,529	32.1	9	—	—	109
1913.....	—	—	10	—	—	113
1914.....	—	—	—	—	—	65

*) Årtalen avse beträffande kolumnerna 2 och 3 barnens födelseår.

Antal barn å skilda orter i England och Wales, som år 1912 i anledning av samvetsklausulens bestämmelser icke vaccinerats.

(Uttryckt i % av antalet under året födda barn.)

England.

Wales.

Högsta % 73.8 (Bedford) 33.3 (Denbigh)

Lägsta % .. 22.9 (Warwick) 5.9 (Anglesey)

(Se 43:dje engelska årsrapporten från the Local government Board sid. 120—123).

Beträffande de sålunda ovaccinerade barnen finnas inga särskilda föreskrifter rörande vaccination vid intagning i under statens kontroll

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 28 häft. (Nr 32.)

stående skolor. Vaccinationstvång vid inträffande eller hotande epidemi förekommer icke heller. Däremot göres allt möjligt för att vid sådana tillfällen befordra dem till vaccination på frivillig väg. Förutom det att offentlig vaccination anordnas, är vaccinator skyldig att på föräldrars eller målsmans kallelse inställa sig i hemmen för att vaccinera ovaccinerade barn. Vaccinator kan även av hälsovårdsmyndighet beordras att, utan att därom hava blivit anmodad, besöka hem, där ovaccinerade barn finnas och erbjuda vaccination. Ävenledes göras vid epidemitider noggranna efterforskningar efter ovaccinerade barn — och även vuxna — och allmänheten uppmanas vid upprepade tillfällen att underkasta sig vaccination eller revaccination; särskilt gäller detta personer å platser där smittkoppsfall inträffat. Allt dock på frivillighetens väg.

Frågan om, huru den betydliga sänkning av vaccinationsprocenten, som samvetsklausulens medgivanden medfört, inverkat på smittkoppsfrekvensen i landet, kan ännu icke besvaras, då ju så kort tid förflutit sedan år 1907. Den högsta medicinska myndigheten i England har på därom gjord förfrågan lämnat följande helt korta svar: »The matter has not been subjected to the test of Epidemic smallpox». Det är också tydligt, att det först vid en utbruten smittkoppsepidemi kommer att visa sig, huruvida nedgången i vaccinationsprocenten har någon betydelse eller icke.

Då anmälning av smittkoppsfall i England och Wales först från och med 1911 blev obligatorisk, har man före denna tid inga tillförlitliga siffror över antalet smittkoppsfall i landet. Från de större städerna finnas emellertid uppgifter, vilka visa att under åren 1901—1905 i dem iakttogos 33,936 fall av sjukdomen med 3,281 dödsfall. Under samma tidsperiod uppgingo antalet dödsfall i England och Wales till 4,221.

Antages dödligheten i sjukdomen inom riket i övrigt vara densamma som i de nämnda städerna, kan man beräkna antalet sjukdomsfall inom hela England och Wales till inalles 43,660. Efter 1905 sjönk siffran och hava sedan dess endast helt få fall av smittkoppor förekommit inom landet, vilket likväl icke torde föranleda någon till att sätta detta i samband med den hastigt sjunkande vaccinationsprocenten.

Skottland.

Samvetsklausulen antogs i Skottland först år 1907 och trädde i kraft den 28 augusti 1907. Bestämmelserna innebära, att ett barns föräldrar eller målsman äro berättigade att inom 6 månader efter barnets födelse på samvete avgiva en förklaring inför fredsdomare, magistrat

eller domare att de tro (conscientiously believe), att vaccination skulle bliva menlig för barnets hälsa. Myndighetspersonerna äga icke att be-
tvivla »bona fides» hos den, som avger förklaringen.

Lagens inverkan på vaccinationen framgår av följande siffror:

Barnens födelseår.	Antal deklARATIONER i anledning av samvetsklausulen.	% av hela antalet under året födda barn (med undantag av dem, som avledo före vaccinationen).
1906	253	0.2
1907	7,258	6.2
1908	15,846	13.4
1909	22,746	19.4
1910	26,954	23.8
1911	29,582	26.7
1912	33,166	29.6

Man har alltså i Skottland nästan lika snabbt och i nästan samma omfattning som i England begagnat sig av lagens medgivanden (i England avgåvos år 1912 deklARATIONER i 32,1 % och i Skottland i 29,6 % av antalet samma år födda barn). Fördelningen inom landet av dem, som i Skottland avgivit deklARATIONER, är där liksom i England mycket växlande. I Shetland uppgick antalet deklARATIONER år 1912 till 77,4 %, under det att i Wigtown motsvarande siffra endast var 9,9 %. I Edinburgh var siffran under samma år 12,3 %. I en del distrikt i Shetland förekom åren 1911 och 1912 ingen vaccination och samtliga där då födda barn anmäldes vara ovaccinerade i anledning av samvetsklausens bestämmelser.

Nedanstående tabell lämnar upplysning om förekomsten av smittkoppor i Skottland under de senare åren.

Å r.	Antal anmälda fall av smitt- koppor.	Antal dödsfall i smittkoppor	
		Inalles.	Beträffande barn under 5 år.
1897	86	10	3
1898	28	2	—
1899	22	1	—
1900	518	53	10
1901	1,990	278	36
1902	915	80	11
1903	550	41	6
1904	2,527	185	35
1905	128	4	2
1906	23	1	—
1907	8	1	—
1908	82	6	—
1909	6	—	—
1910	11	—	—
1911	29	5	—
1912	57	17	1

Smittkopporerna visade, som synes, åren 1901—1904 ansats till epidemi, men har antalet sjukdoms- och dödsfall i smittkoppor sedermera varit helt ringa. Ej heller i Skottland har sålunda den av samvetsklausulens bestämmelser förorsakade hastiga nedgången i vaccinationsprocenten ännu bestått något prov. Man har alltså icke heller i Skottland någon erfarenhet utav, huru den minskade vaccinationsprocenten kommer att verka beträffande smittkopporernas uppträdande. En inträffande epidemi blir provostenen.

De medicinska myndigheterna i såväl England och Wales som i Skottland äro av ingångna meddelanden att döma ingalunda tillfreds med denna starka nedgång av antalet vaccinerade. Från Skottland meddelas sålunda, hurusom många tjänsteläkare och lokala myndigheter gjort den högsta medicinska myndigheten uppmärksam på den stora ökningen av antalet ovaccinerade inom deras distrikt, vilken de frukta skall visa sig vara en hotande samhällsfara om en smittkoppepidemi skulle utbryta.

Dr. Arthur Newsholme, medical officer i The local Government Board i England, framhåller i en P. M. till tjänsteläkarna, hurusom utsikten till framgång vid bekämpandet av smittkoppor är så mycket större, ju bättre vaccinationen är genomförd. Om vaccination — eller revaccination — av all hälsovårdspersonal och av var och en, som varit i beröring med smittkoppspatienter eller deras tillhörigheter, kan genomföras, då är bekämpandet av smittkoppor ett av de mest tacksamma arbeten inom hälsovårdens områden. Kan så däremot icke ske, heter det vidare, löper man ständig risk att misslyckas i sina bemödanden för sjukdomens bekämpande.

Såsom ovan nämndes, göras även i England stora ansträngningar för att på frivillighetens väg förmå allmänheten att underkasta sig vaccination och revaccination.

I sammanhang med nu föreliggande fråga och till komplettering av densamma må följande tilläggas.

Förutom på grund av samvetsklausulens bestämmelser har ett antal barn även av andra anledningar (sjukdomar, försummelse, tillfälligheter o. dyl.) undandragits vaccinationen, vilket naturligtvis försakat en ytterligare sänkning av vaccinationsprocenten.

	Vaccinationsprocent	
	år 1905.	år 1910.
England och Wales	75.8	55.9
Skottland	84.6	61.3
Irland	86.9	87.0

De ovanstående siffrorna visa, huru snabbt vaccinationsprocenten sjunkit i England och Wales och Skottland under 6-årsperioden. För Irland finna vi samma höga siffra, omkring 87,0 %, under hela perioden; samvetsklausulen är icke heller gällande för Irland. Endast sammanlagt 6 dödsfall i smittkoppor förekommo under samma tid i Irland.

Medicinalstyrelsens hälsovårdsbyrå i september 1915.

Fred. Bissmark.

Bil. B.

Utdrag ur kungl. medicinalstyrelsens protokoll den
4 november 1915.

Närvarande: Herr generaldirektören *B. Buhre*,
» medicinalrådet *E. Sederholm*,
» » *F. G. Bissmark*.

§ 1.

Herr medicinalrådet Bissmark föredrog Kungl. Maj:ts remiss den 11 juni 1915 med befallning till medicinalstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande över såväl ett av 1915 års riksdags särskilda utskott tillstyrkt förslag till lag om skyddskoppypmpning som ock ett av herr statsrådet och chefen för civildepartementet framlagt förslag till tillägg till 5 § av samma lagförslag, och beslöt medicinalstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande i ärendet på sätt registratoret utvisar.

Från beslutet var föredragande *medicinalrådet Bissmark* av skiljaktig mening och anförde följande:

»Av den gjorda utredningen framgår, att, såsom för övrigt väl är känt, en viss benägenhet att undandraga sig skyddskoppypmpningen förefinnes inom avsevärda kretsar av vårt folk. En bestämmelse i vår lag, motsvarande den engelska och skottska samvetsklasulen, skulle därför helt säkert leda till samma resultat som i England och Skottland. Bestämmelsen skulle alltså hava en verkan, som gjorde fordran på en obligatorisk skyddskoppypmpning av hela folket om intet.

I en för det allmännas väl så viktig fråga som bekämpandet av en av våra allvarligaste farsoter bör den enskilde enligt min mening underkasta sig de fordringar, som staten efter noggrann prövning finner nödvändigt att uppställa. Den uppfattning, som ligger bakom och till grund för samvetsklausulen, kan jag därför icke för min del biträda, och avstyrker jag alltså införandet i svensk lag av sådan bestämmelse.

Beträffande det av statsrådet och chefen för civildepartementet avgivna förslaget till bestämmelser må anföras följande:

Förslaget skiljer sig från den engelska lagen huvudsakligen därutinnan, att barnets målsman skall motivera sina farhågor med *personlig* erfarenhet om något fall av ohälsa, som ej är blott tillfällig och som inträffat i samband med ympning av barn.

Även om skyddskoppympningen nöjaktigt ordnas, torde sådana fall av ohälsa i samband med ympning särskilt vid bristfällig omvårdnad i hemmen icke kunna alldeles undvikas. I vilken utsträckning sådant inträffat fall kan utnyttjas såsom grund för ansökan om undantag från ympning, beror enligt förslaget på huru många, som få tillfälle att skaffa sig personlig erfarenhet om detsamma.

Förfäktarna av en samvetsklausul enligt engelskt mönster skola helt visst icke underlåta att framhålla det egendomliga uti, att personlig erfarenhet av fallet ifråga skall uppställas såsom villkor för undantag från ympning, då väl huvudsaken få anses vara att ett fall inträffat, som uppfyller de nämnda fordringarna och därför enligt förslaget kan godkännas såsom grund för ansökan om undantag. Av mera underordnad vikt är väl, om den sökande haft tillfälle att förskaffa sig personlig kännedom om fallet eller om han fått sin kännedom därom t. ex. ur en medicinsk facktidsskrift eller en offentlig handling.

För min del kan jag icke heller annat än erkänna det berättigade i en sådan uppfattning. Är ett fall av ohälsa i samband med ympning av den art, att det anses böra vara giltig grund för meddelande av undantag från ympning i ett fall, så är det nämligen svårt att förstå, varför det icke skulle anses böra hava samma verkan i ett annat fall.

Beträffande lagförslaget i övrigt må dessutom framhållas några detaljer.

Bestämmelsen att ansökningen skall göras senast under det kalenderår, då barnet fyller 3 år, kommer att medföra, att föräldrar, som hysa farhågor för följderna av barnets ympning men först *efter* sagda tid få personlig kännedom om fall av ohälsa, endast av sådant skäl berövas en — enligt deras synpunkt — förmån, som jämlikt förslaget eljest bort tillkomma dem. Den engelska lagen föreskriver visserligen, att deklARATIONEN skall göras 2 månader, innan ympningsplikt inträder, men villkoren för erhållande av undantag äro ju där också helt andra.

Om det nu framlagda förslaget skulle bliva lag, torde följden bliva ett betydande antal ansökningar med ty åtföljande protokoller och utredningar. Det kan nämligen med visshet antagas, att personer, som

önska undantag för sina barn från ympning, även skola söka skaffa sig personlig erfarenhet om här avsedda fall av ohälsa i samband med ympning, och att de mycket ofta även skola anse sig hava funnit sådana fall. Man kan även förutsätta, att det stora flertalet sådana fall vid närmare granskning skola befinnas icke vara av i lagförslaget avsedd art. Alltså en mängd utredningar och mycket arbete och det icke minst för medicinalstyrelsen. Antalet barn, som på grund av förslaget bestämmelser skulle komma att undantagas från ympning, bleve sannolikt helt obetydligt. Den praktiska följden av förslaget antagande torde därför kunna misstänkas huvudsakligen bliva ökade utredningar med ökat skrivarbete. Missnöje bland dem, vars ansökningar avslås, torde icke heller utebliva.

Förslaget bestämmelse, att av medicinalstyrelsen icke godkända ansökningar skola underställas Kungl. Maj:ts pröning, torde medföra onödigt arbete; rätt att på vanligt sätt anföra besvär över medicinalstyrelsens beslut borde vara tillräckligt att tillfredsställa sökandenas rättsanspråk.

Till sist vill jag erinra därom, att lagförslaget innehåller bestämmelser, genom vilka var och en, som på grund av sjukdom skulle kunna misstänkas kunna komma att lida men av skyddskoppympningen, utan svårighet bliver från densamma undantagen. Anledning att därutöver medgiva ytterligare undantag synes mig icke föreligga.

På grund av vad jag sålunda anført, kan jag icke biträda medicinalstyrelsens beslut i denna punkt.»

Medicinalrådet Sederholm förklarade sig instämma i vad medicinalrådet *Bissmark* sålunda anført.

In fidem

M. Forsman.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1
februari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Den 31 december 1915 hade jag tillfälle att inför Kungl. Maj:t anmäla frågan om ny lagstiftning angående skyddskoppypmpning. Kungl. Maj:t beslöt därvid, att protokollsutdrag rörande detta ärende skulle tillställas lagrådet för att vara tillgängligt vid avgivande av utlåtande över ett förslag till lag om ändring av strafflagen för krigsmakten, som av ifrågavarande lagstiftning betingades. Sedan, enligt vad chefen för justitiedepartementet förut denna dag anmält, lagrådet numera avgivit yttrande över nämnda förslag till lag om ändring av strafflagen för krigsmakten, hemställer jag, att det vid omförmälda statsrådsprotokoll över civilärenden den 31 december 1915 fogade förslag till lag om skyddskoppypmpning måtte i nådig proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 32.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.
